

บทบาทของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
พ.ศ. 2562 ต่อองค์กรธุรกิจในประเทศไทย

ชัยญานุช กาญจนประเสริฐ

บทบาทของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562
ต่อองค์กรธุรกิจในประเทศไทย
The Role of the Personal Data Protection Act B.E. 2562
for Business Organizations in Thailand

ชญานุช กาญจนประเสริฐ*
Chanyanuch Kanjanaprasert

บทคัดย่อ

การประกอบธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการย่อมต้องติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภค พันธมิตรทางการค้า ตลอดจนพนักงานของตนเพื่อจัดการธุรกิจของตน ในการติดต่อสื่อสารดังกล่าวองค์กรธุรกิจย่อมต้องเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลเพื่อใช้ประกอบธุรกรรม ส่งเสริม และสนับสนุนธุรกิจต่อไป ซึ่งหากเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่นำมาใช้ประมวลผลดังกล่าวนั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นข้อมูลที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มุ่งให้ความคุ้มครอง องค์กรธุรกิจในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลย่อมมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความคุ้มครองมิให้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายจากการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลที่สืบเนื่องมาจากการประกอบธุรกิจ ผู้บริหารขององค์กรธุรกิจ ในฐานะผู้ที่มีบทบาทสำคัญจึงมีหน้าที่ศึกษาทำความเข้าใจกฎหมาย ตลอดจนหลักเกณฑ์ และมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประกอบธุรกิจในทางที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครอง

*พนักงานตำแหน่งกฎหมายและกฎระเบียบประจำบริษัท บี. บราวน์ (ประเทศไทย) จำกัด; น.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; น.ม. (กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. E-mail: Chanyanuchkanj@gmail.com

Legal and Compliance Officer at B. Braun (Thailand) Limited; LL.B. Thammasat University; LL.M. in Natural Resources and Environmental Law, Thammasat University.

วันที่รับบทความ (received) 16 พฤษภาคม 2565, วันที่แก้ไขบทความ (revised) 5 ตุลาคม 2565, วันที่ตอบรับบทความ (accepted) 6 ตุลาคม 2565.

และป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทย

คำสำคัญ: องค์กรธุรกิจ, ข้อมูลส่วนบุคคล, การเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

Abstract

For engage business, the entrepreneurs need to communicate with consumers, trade partners as well as their employees in order to manage their business. In such communication, the business organization shall collect, use and disclose data to transact, promote and also support for engage business. If the tools or devices used for such communication are personal data that contains information that Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019) aim to protects, the business organization as a personal data controller or data processor is obliged to comply with the law for protecting the data subject from suffering, annoyance or damage of breach personal data privacy rights arising from the business organization. The managing director as the business organizations as a person who plays an important role, shall has duty to study and acknowledge the laws as well as rules and regulation regarding personal data protection for the purpose to engage business align with Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019), in the purpose of protection and prevention of damages to the data subject and economy in Thailand.

Keywords: business organization, personal data, collection use and disclosure of personal data

1. ข้อกำหนดและเงื่อนไข

1.1 นิยาม

“ข้อมูลส่วนบุคคล” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (“กฎหมาย”) มาตรา 6 หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถึงแก่กรรมแล้วจึงไม่อยู่ภายใต้กฎหมายฯ แต่การนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถึงแก่กรรมแล้วไปใช้หรือเผยแพร่โดยมิชอบอาจมีความรับผิดชอบตามกฎหมายอื่นตามมา อาทิ ความรับผิดว่าด้วยละเมิดตามกฎหมายแพ่ง ความรับผิดฐานหมิ่นประมาทตามกฎหมายอาญา เป็นต้น ส่วนข้อมูลของนิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือองค์กรอื่น ๆ ที่มีได้มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดา อาทิ คณะบุคคล มูลนิธิ ตลอดจนหน่วยงานของรัฐย่อมไม่อยู่ภายใต้ความหมายของคำว่า บุคคล ตามมาตรา 6 เพราะฉะนั้นข้อมูลของนิติบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐจึงมิใช่ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ข้อมูลส่วนบุคคลไม่จำเป็นต้องเป็นข้อมูลที่ระบุถึงตัวบุคคลนั้นโดยตรง อาทิ ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ลายนิ้วมือ ฯลฯ เท่านั้น หากแต่สามารถเป็นข้อมูลใด ๆ ที่เมื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาพิจารณาประกอบกันจะสามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ อาทิ ประวัติการรักษาพยาบาล ประวัติอาชญากรรม ประวัติการสั่งซื้อหรือใช้บริการ เป็นต้นซึ่งข้อมูลเหล่านี้หากพิจารณาด้วยผลโดยรวมทั้งหมดย่อมสามารถระบุถึงเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ ดังนั้น องค์กรธุรกิจจึงจำเป็นต้องมีมาตรการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งประเภทที่ระบุตัวบุคคลได้โดยตรงและโดยทางอ้อมตามมาตรฐานความปลอดภัยของกฎหมายฯ

กฎหมายฯ มิได้ให้นิยามของ “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” ไว้เป็นการเฉพาะ แต่เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งสหภาพยุโรป General Data Protection Regulation (“GDPR”) มาตรา 4 (1) จะได้ว่า “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” หมายถึง บุคคลที่ถูกระบุตัวตนได้หรือบุคคลธรรมดา¹ อาทิ ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ข้อมูลตำแหน่งหรือผ่านปัจจัยเฉพาะของบุคคลทางกายภาพ สรีรวิทยา พันธุกรรม จิตใจ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือ เอกลักษณ์ทางสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล คือ ผู้ใช้บริการที่อาจถูกเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากองค์กรธุรกิจได้ ไม่ว่าจะเป็นคู่สัญญา คู่ค้าพันธมิตร หรือแม้กระทั่งลูกจ้าง พนักงานขององค์กรธุรกิจ

¹EUR-Lex, Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council [Online], available URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:02016R0679-20160504#tocld2, 2559> (พฤษภาคม, 6).

เนื่องจากเป็นบุคคลธรรมดาที่อาจถูกเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลได้เช่นกัน แต่ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า กฎหมายฯ มิได้กำหนดให้ข้อมูลของผู้ที่ถึงแก่ความตายไปแล้วอยู่ในความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นข้อที่แตกต่างจาก GDPR

1.2 ขอบเขตการใช้บังคับกฎหมาย

กฎหมายฯ ได้กำหนดความผิดและโทษทางอาญา ฉะนั้น จึงเป็นกฎหมายอาญา หลักเกณฑ์ว่าด้วยการใช้บังคับกฎหมายอาญาโดยทั่วไปย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 4 กล่าวคือ การกระทำความผิดในราชอาณาจักรย่อมมีความผิดและโทษตามกฎหมายฯ อย่างไรก็ตาม กฎหมายฯ เป็นบทกฎหมายที่บัญญัติเพื่อบังคับเพื่อกำหนดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องนำมาตรา 4 และมาตรา 5 ของกฎหมายฯ มาพิจารณา ปรากฏรายละเอียดดังนี้

1.2.1 กรณีไม่ใช้บังคับ (มาตรา 4)

กฎหมาย หลักเกณฑ์ และมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายฯ มิให้ใช้บังคับแก่การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมในครอบครัวของบุคคลนั้นเท่านั้น อาทิ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของบุตรหลานด้วยความรักความเมตตาตามศีลธรรมจรรยาและขนบธรรมเนียมประเพณี การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของบิดาเพื่อติดต่อกับญาติสืบสายโลหิตที่ไม่ได้ติดต่อกันเป็นเวลานาน เป็นต้น หรือการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ อาทิ ความมั่นคงทางการคลัง การรักษาความปลอดภัยของประชาชน การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เป็นต้น หรือการใช้ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อกิจการสื่อสารมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะ ในกรณีนี้หากการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัว อาทิ การประมวลผลขายงานศิลปกรรมเพื่อหากำไรให้องค์กรธุรกิจ การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวเพื่อจัดทำข่าวสารบันเทิงอันประชาชนไม่ได้รับประโยชน์ ฯลฯ ในกรณีเช่นนี้ก็ย่อมมิได้อยู่ในบังคับแห่งมาตรา 4 ของกฎหมายฯ ส่งผลให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย หลักเกณฑ์ และมาตรการการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของกฎหมายฯ หรือสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการสิทธิที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าว เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการแล้วแต่กรณี หรือการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี และการดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต และกรณีอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีประกาศออกมา

มีข้อสังเกตตามตัวอย่างคดีของศาลยุติธรรมยุโรปคดีที่ C-212/13² ได้วินิจฉัยประเด็นเรื่องการติดตั้งกล้องวงจรปิดหน้าเคหสถานด้วยวัตถุประสงค์คุ้มครองความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของเจ้าของบ้าน ไม่เป็นการใช้สิทธิเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อประโยชน์ในครอบครัวของตน ซึ่งจากตัวอย่างคำวินิจฉัยดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่า แนวทางการปรับใช้และตีความกฎหมายฯ สำหรับการติดตั้งกล้องวงจรปิดบริเวณนอกเคหสถานอาจไม่อยู่ภายใต้มาตรา 4 ส่งผลให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นไปตามกฎหมายฯ ฉะนั้น ผู้ประกอบการซึ่งถึงแม้จะเป็นธุรกิจส่วนตัว ธุรกิจครอบครัว อาทิ กงสี ย่อมต้องปฏิบัติตามหน้าที่กฎหมายฯ กำหนด แต่ทั้งนี้หากมีความชอบด้วยกฎหมายฐานอื่น ๆ ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลองค์กรธุรกิจย่อมใช้ฐานดังกล่าวเพื่อประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้

1.2.2 กรณีใช้บังคับภายใต้เขตพื้นที่ (มาตรา 5)

กฎหมายฯ นี้ให้ใช้บังคับแก่การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยนั้น ได้กระทำในหรือนอกราชอาณาจักรก็ตาม เมื่อพิจารณาบทบัญญัติข้างต้นแล้วจะเห็นว่า บทบัญญัตินี้สอดคล้องกับหลักในการใช้กฎหมายอาญาดังที่กล่าวมาข้างต้น สำหรับกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอยู่นอกราชอาณาจักรนั้น พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร กล่าวคือ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องอยู่ในภูมิภานาหรือถิ่นที่อยู่ ในราชอาณาจักร โดยไม่คำนึงเลยว่าจะมีสัญชาติไทยหรือไม่ อันเป็นหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกับหลักการใช้กฎหมายของกฎหมายอาญาที่ผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรจะได้รับโทษในราชอาณาจักร ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้เสียหายมีสัญชาติไทยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 8 หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 9 นอกจากนี้ การกระทำผิดนอกราชอาณาจักร สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการเสนอสินค้าหรือบริการให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะมีการชำระเงินของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ก็ตาม หรือการเฝ้าติดตามพฤติกรรมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร

²Info Curia Case-law, **Judgment of The Court (Fourth Chamber)** [Online], available URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=00F139345D4B6F892CC508009AA65E58?text=&docid=160561&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4941070, 2557> (ธันวาคม, 11).

1.3 เจตนารมณ์ของกฎหมาย

นับตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทอย่างมีนัยยะสำคัญกับมนุษย์มากขึ้น จากอดีตที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อการตอบสนองความต้องการทางคมนาคม พัฒนาจนเป็นการใช้เพื่อการสื่อสาร การทำสื่อบันเทิง ตลอดจนการใช้เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ การทำนิติกรรมสัญญา การเจรจาทางธุรกิจกันเป็นการทั่วไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีข้อมูลจำนวนมากที่อยู่ในรูปแบบของซอฟต์แวร์หรือถูกจัดเก็บอยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ความลับ นโยบายทางการค้า การเมือง การระหว่างประเทศอาจถูกจัดเก็บในรูปแบบดังกล่าว ด้วยความสำคัญของข้อมูลดังกล่าวจึงอาจก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมตามมา หากได้มีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล จึงสมควรมีกฎหมายฯ ขึ้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้มีหลักเกณฑ์กลางในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล มีการกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจน อาทิ สิทธิในการขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 30 สิทธิในการร้องขอให้โอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอื่นตามมาตรา 31 สิทธิในการเพิกถอนความยินยอมตามมาตรา 19 เป็นต้น เพื่อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่แก่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการกำกับดูแลและกำหนดมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

องค์กรธุรกิจในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลย่อมอยู่ในฐานะเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายฯ โดยต้องกำหนดมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายฯ และมาตรการที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนด อาทิ หน้าที่ในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 24 หน้าที่ในการแจ้งเหตุการณ่ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลแก่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 37 หน้าที่ในการบันทึกการรายงานเพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตรวจสอบตามมาตรา 39 เป็นต้น ซึ่งหลังจากที่ได้มีการประกาศกฎหมายฯ องค์กรธุรกิจหลายภาคส่วนก็มีการตระเตรียมการเพื่อให้มีมาตรฐานหรือการจัดการที่สอดคล้องกับกฎหมายฯ เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ส่งผลให้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในภาคส่วนขององค์กรธุรกิจมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบ และจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความคุ้มครองอย่างยั่งยืน

2. ฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

ตามกฎหมายฯ มาตรา 24 ได้กำหนดฐานในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไว้ 6 ฐาน ได้แก่ ฐานการวิจัย ฐานประโยชน์สำคัญต่อชีวิต ฐานสัญญา ฐานภารกิจของรัฐ ฐานประโยชน์โดยชอบธรรม ฐานหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งหากการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเข้าฐานตามที่กฎหมายฯ กำหนด องค์กรธุรกิจย่อมมีสิทธิเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการขององค์กรธุรกิจ ดังนี้

2.1 ฐานสัญญา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลประเภทนี้โดยทั่วไปล้วนกระทำไปเพื่อตอบสนองความต้องการของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าสัญญานั้นจะเกิดหรือไม่ก็ตาม ขอเพียงว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการทำนิติกรรมหรือสัญญาก็เพียงพอแล้ว อาทิ ข้อมูลที่อยู่เพื่อส่งสินค้าตามคำสั่งซื้อ ข้อมูลธนาคารเพื่อโอนเงินประกันคืนหรือโอนเงินค่าจ้างตามสัญญา ข้อมูลส่วนตัวเพื่อยื่นประกันสังคมให้ลูกจ้าง เป็นต้น ในกรณีนี้ล้วนเกิดจากความประสงค์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเอง ประกอบกับเป็นไปเพื่อประโยชน์อันชอบธรรมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล จึงไม่มีเหตุผลที่กฎหมายฯ จะกำหนดห้ามมิให้เก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยอ้างฐานสัญญา แต่ทั้งนี้ต้องมิใช่การอ้างเพื่อใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในวัตถุประสงค์การฟ้องร้อง การผิดสัญญา อันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังการเกิดของสัญญา ฉะนั้นในการประกอบธุรกิจ องค์กรธุรกิจจึงต้องระมัดระวังและจำแนกวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้ชัดเจน หากเป็นไปเพื่อการทำสัญญาอย่างฐานสัญญาได้ แต่หากเป็นไปเพื่อการสิ้นสุดสัญญาหรือการผิดสัญญา ย่อมไม่อยู่ภายใต้ฐานดังกล่าว ส่งผลให้ก่อนใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้มานั้นต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนตามมาตรา 27

การเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยอำนาจตามฐานสัญญานั้น ต้องเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นในการทำสัญญาเท่านั้น กล่าวคือ ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ต้องเป็นเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญของสัญญา ซึ่งหากไม่มีข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวสัญญาย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ อาทิ ชื่อและนามสกุลเพื่อยืนยันตัวบุคคลที่เป็นคู่สัญญา สำหรับข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็น อาทิ วันเดือนปีเกิด หรืออายุ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่จำเป็นในการทำสัญญาซื้อขาย ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลย่อมไม่สามารถเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวได้ หากดำเนินการโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมเป็นการกระทำละเมิดและเป็นการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิชอบด้วยกฎหมายฯ ย่อมมีความรับผิดตามกฎหมายฯ รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ตามมา

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นให้พิจารณาว่าเมื่อสัญญาสิ้นสุดแล้วไม่ว่าเพราะเหตุ การชำระหนี้ ตามสัญญาก็ดี สัญญาครบกำหนดระยะเวลาก็ดี การบอกเลิกสัญญาก็ดี ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะยังคงมีสิทธิคงไว้ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นในการทำสัญญา หรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมิได้กำหนดแนวทางหรือมาตรการ ไว้เป็นการเฉพาะ เป็นเพียงการวางข้อกำหนดกว้าง ๆ และหน้าที่แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและ ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไว้ว่าต้องมีการประกาศแจ้งกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไว้ให้ชัดเจน ในขณะที่ GDPR ได้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคงไว้เพียงระยะเวลาที่จำเป็นในการทำสัญญา³ เว้นแต่มีอำนาจ ในการคงไว้ตามฐานอื่นตามกฎหมายฯ ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวทางที่ GDPR ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลย่อมทำให้เกิดความเสี่ยงแก่ความปลอดภัย ของข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ทุกขณะ กล่าวคือ トラบใดที่องค์กรธุรกิจคงไว้ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคล トラบนั้น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมมีความเสี่ยงภัยอยู่ทุกเมื่อ หากมีการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลก็ย่อม ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงต่อองค์กรธุรกิจเอง ฉะนั้น องค์กรธุรกิจ ควรมีการวางแผนและกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผย รวมถึงการลบหรือ ทำลายข้อมูลส่วนบุคคลให้ชัดเจน แต่หากมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวต่อ เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ อาทิ การประชาสัมพันธ์ การตลาด การจัดทำสถิติการขายสินค้าหรือบริการ ฯลฯ องค์กรธุรกิจมีหน้าที่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มเติม โดยต้องกระทำตาม เงื่อนไขและรายละเอียดที่กฎหมายฯ กำหนด

2.2 ฐานภารกิจของรัฐ

ในกรณีที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูล ส่วนบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยไม่ต้องขอ ความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีต้องพิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมดั้งเดิม อาทิ กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของลูกจ้างเพื่อกระบวนการในคดี ล้มละลาย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการเข้าถึงพยานหลักฐานอันเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของ ลูกจ้าง เป็นต้น

³TOI-Online, How long can you keep your personal data under GDPR? [Online], available URL: <https://bit.ly/3ygKiaQ>, 2561 (พฤษภาคม, 25).

2.3 ฐานประโยชน์อันชอบธรรม

เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งประโยชน์ดังกล่าวต้องเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน จากการศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ ศาลได้ตีความหลักความได้สัดส่วนไว้ในทำนองว่าต้องเป็นการกระทำที่มีเหตุผล มีความจำเป็น และความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบหรือความสมเหตุสมผลระหว่างผลกระทบและประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินการ⁴ ซึ่งถึงแม้การเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทประวัติการสั่งซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์ หรือบริการจะไม่มี ความจำเป็นต่อการประมวลผลฐานใด ๆ ตามที่กฎหมายฯ ให้สิทธิไว้ แต่ถ้าวการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนเกินควรแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลองค์กรธุรกิจก็มีสิทธิที่จะเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยอ้างฐานประโยชน์อันชอบธรรมได้

นอกจากหลักความได้สัดส่วนแล้ว การเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ยังต้องไม่เกินความคาดหมายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งความคาดหมายดังกล่าวนี้ยังไม่มีนิยามหรือการให้ความหมายโดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแต่อย่างใด จึงอาจเป็นความท้าทายแก่ภาคธุรกิจในการตีความว่ากิจกรรมใดจะเข้าฐานประโยชน์อันชอบธรรมหรือไม่ ในที่นี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ความคาดหมายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมต้องพิจารณาตามความคาดหมายของวิญญูชน คือ บุคคลที่มีความสมเหตุสมผลในสถานการณ์หรือเหตุการณ์นั้น ๆ ว่าโดยพฤติการณ์คาดหมายได้หรือไม่ว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนอาจถูกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยจากองค์กรธุรกิจ โดยตัวอย่างการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลจากฐานประโยชน์อันชอบธรรม ได้แก่ การเก็บรวบรวมภาพเคลื่อนไหวของผู้ใช้บริการห้างสรรพสินค้า การบันทึกเลขป้ายทะเบียนรถยนต์ของผู้ให้บริการให้เช่าอาคารจอดรถยนต์ เป็นต้น โดยก่อนหน้านี้ที่กฎหมายฯ จะมีผลใช้บังคับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมิได้กำหนดแนวทางการบันทึกภาพเคลื่อนไหวจากกล้องวงจรปิดแต่อย่างใด ซึ่งการล่าช้าต่อการกำหนดแนวทางดังกล่าวทำให้เกิดความเข้าใจผิดแก่องค์กรธุรกิจว่าตนมีหน้าที่ต้องติดป้ายแจ้งเตือนทุกกรณี ดังจะเห็นได้จากการติดป้ายแจ้งเตือนการบันทึกภาพ CCTV จากหลากหลายผู้ประกอบการ อาทิ ห้างสรรพสินค้า MBK ร้านกาแฟ Amazon ฯลฯ ซึ่งในความจริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะการแจ้งเตือนจะกระทำเฉพาะกรณีของการบันทึกภาพเคลื่อนไหวจากกล้องวงจรปิดนั้นอยู่ในวิสัยที่เจ้าของข้อมูล

⁴บรรเจิด สิงคะเนติ และสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, “หลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายของเยอรมันและฝรั่งเศส,” วารสารศาลรัฐธรรมนูญ 1, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2542): 40-70.

ส่วนบุคคลไม่อาจคาดหมายได้ อาทิ การบันทึกภาพในห้องพักส่วนบุคคลของโรงแรมหรือในห้องน้ำสาธารณะ ฯลฯ แต่หากเป็นการบันทึกภาพเคลื่อนไหวในสถานที่สาธารณะทั่วไป องค์กรธุรกิจย่อมไม่มีหน้าที่ในการติดป้ายแจ้งเตือน สถานการณ์ข้างต้นนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงผลสืบเนื่องจากความล่าช้าของการกำหนดแนวทางในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายฯ ได้ ฉะนั้น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงควรจัดทำแนวทางการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อาศัยฐานประโยชน์อันชอบธรรมให้ชัดเจนเพื่อให้องค์กรธุรกิจนำไปเป็นตัวอย่างและปรับใช้ในการประกอบกิจการของตนได้อย่างถูกต้อง

3. กฎหมาย หลักเกณฑ์และมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขององค์กรธุรกิจ

กฎหมายฯ กำหนดให้บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว ได้แก่ บุคคลประเภท บุคคลธรรมดา หากแต่ไม่ได้กำหนดว่าบุคคลประเภทใดบ้างที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและปฏิบัติตามกฎหมายฯ ฉะนั้น บุคคลไม่ว่าเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ล้วนแต่มีหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมายฯ ในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล องค์กรธุรกิจไม่ว่าในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นหนึ่งในกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อกฎหมายฯ ไม่ว่าองค์กรธุรกิจนั้นจะอยู่ในรูปของบุคคลธรรมดา อาทิ แม่ค้าขายของบนแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ หรือนิติบุคคล อาทิ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด เป็นต้น โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น จะกระทำต่อเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือในขณะนั้น เว้นแต่อาศัยอำนาจในการประมวลผลตามฐานของกฎหมายฯ ในมาตรา 24⁵ ซึ่งการขอความยินยอมต้องกระทำโดยชัดแจ้ง โดยทั่วไปต้องจัดทำเป็นหนังสือหรือทำโดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่โดยสภาพไม่อาจขอความยินยอมด้วยวิธีการดังกล่าวได้ ในกรณีนี้จึงมีประเด็นว่าสำหรับองค์กรธุรกิจบางประเภทที่ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

⁵พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562, มาตรา 24 “ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

ให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเสียง เป็นการกระทำที่สอดคล้องกับกฎหมายฯ มาตรา 19 นี้หรือไม่ การขอความยินยมนั้นต้องแยกส่วนออกจากข้อความอื่นอย่างชัดเจน มีแบบหรือข้อความที่เข้าถึงได้ง่ายและเข้าใจได้ รวมทั้งใช้ภาษาที่อ่านง่าย และไม่เป็นการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ดังกล่าว

นอกจากนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยังมีหน้าที่ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นด้วยตามมาตรา 21 และดำเนินการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้แล้วเท่านั้น ทั้งนี้ ในการเข้าทำสัญญาซึ่งรวมถึงการให้บริการใด ๆ ต้องไม่มีเงื่อนไขในการให้ความยินยอมเพื่อเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่มีความจำเป็นหรือเกี่ยวข้องสำหรับการเข้าทำสัญญาซึ่งรวมถึงการให้บริการนั้น ๆ สำหรับการขอความยินยอมที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้างต้น องค์กรธุรกิจย่อมไม่มีสิทธิในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายฯ เช่น การทำสัญญาซื้อขาย ที่อยู่ของผู้รับยอมเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่องค์กรธุรกิจจำเป็นต้องเก็บรวบรวมและใช้เพื่อทำการขนส่ง แต่สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลประเภทอื่น อาทิ ภูมิโหลิต เพศ อายุ อาจไม่จำเป็นในการทำสัญญา ฉะนั้น องค์กรธุรกิจย่อมไม่มีอำนาจในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลประเภทดังกล่าวโดยไม่ขอความยินยอมจากลูกค้า ในฐานะเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

สำหรับการถอนความยินยมนั้น ต้องกระทำได้ด้วยวิธีการที่ง่ายและรูปแบบเดียวกันกับการให้ความยินยอม ทั้งนี้ การถอนความยินยอมย่อมไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมไปแล้วโดยชอบ ในกรณีที่มีการถอนความยินยอมส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องใด ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(1) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติซึ่งได้จัดให้มีมาตรการปกป้องที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(2) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล

(3) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นคู่สัญญาหรือเพื่อใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนเข้าทำสัญญานั้น

(4) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐที่ได้มอบให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(5) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(6) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล.”

ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงผลกระทบจากการถอนความยินยอมนั้น อย่างไรก็ตามการถอนความยินยอมนั้นจะกระทบต่อสิทธิตามสัญญาที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อบังคับตามกฎหมาย เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมมีข้อจำกัดหรือไม่อาจถอนความยินยอมได้

มีข้อสังเกตว่า ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้หย่อนความสามารถ กล่าวคือ ผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หลักเกณฑ์ในการขอความยินยอมและถอนความยินยอมย่อมเป็นไปตามการความสามารถในการทำนิติกรรมตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อาทิ การให้ความยินยอมและการถอนความยินยอมของผู้เยาว์ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้โอนบาลมีอำนาจให้ความยินยอมและถอนความยินยอมแทนคนไร้ความสามารถ เป็นต้น สำหรับผู้เยาว์ที่มีอายุไม่เกิน 10 ปีนั้น บุคคลที่มีอำนาจให้ความยินยอมได้แก่ ผู้แทนโดยชอบธรรม ซึ่งต่างจากกรณีแรกที่ผู้เยาว์สามารถกระทำการให้ความยินยอมด้วยตนเองได้เพียงแต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อนดำเนินการดังกล่าว ฉะนั้น องค์กรธุรกิจจึงต้องมีแนวทางในการยืนยันตัวตนของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้รับทราบสถานะที่เกี่ยวข้องกับการหย่อนความสามารถที่แท้จริง เพื่อจัดหาแนวทางการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายฯ ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะดำเนินการสำหรับวัตถุประสงค์ ไม่ว่าจะเป็วัตถุประสงค์ตามมาตรา 24 หรือตามที่ตนได้แจ้งแก่ไว้ตามมาตรา 19 สำหรับความจำเป็นในการเก็บรวบรวมเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายหรือสัญญา ไม่ว่าจะสัญญานั้นจะมีการเข้าทำหรือไม่ รวมทั้งแจ้งถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้จากการไม่ให้ข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวม รวมถึงระยะเวลาในการดำเนินการดังกล่าว สำหรับข้อมูลการติดต่อ และสำหรับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายฯ อาทิ สิทธิขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอม มาตรา 30 วรรคหนึ่ง สิทธิขอรับหรือขอส่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องตนตามมาตรา 31 วรรคหนึ่ง สิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง เป็นต้น เว้นแต่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ทราบถึงรายละเอียดนั้นอยู่แล้ว นอกจากนี้ องค์กรธุรกิจต้องเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง ในกรณีที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่น องค์กรธุรกิจมีหน้าที่แจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เก็บรวบรวมและต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่จะมีสิทธิตามกฎหมายฯ ทั้งยังมีหน้าที่ดำเนินการให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดตามมาตรา 35

การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ต้องกระทำโดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และกระทำการภายใต้วัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น เว้นแต่มีเหตุตามกฎหมายฯ ซึ่งการใช้หรือเปิดเผยโดยไม่ขอความยินยอมดังกล่าว ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องบันทึกการใช้หรือเปิดเผยนั้นตามรายการที่กำหนดไว้ในมาตรา 39⁶

ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ ประเทศปลายทางหรือองค์การระหว่างประเทศที่รับข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพออันเป็นไปตามประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ส่งหรือโอนไปยังต่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีประกาศดังกล่าวแต่อย่างใด ในกรณีนี้ องค์การธุรกิจสามารถจัดทำนโยบายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ต่างประเทศ เพื่อให้ได้รับการตรวจสอบและรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแทนการดำเนินการตามประกาศดังกล่าวได้ ซึ่งแนวทางการจัดทำนโยบายควรเป็นไปตามมาตรฐานการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของกฎหมายฯ กล่าวคือ ต้องจัดให้มีการขอความยินยอม การแจ้งสิทธิ และการประมวลผลตามวัตถุประสงค์และระยะเวลาที่ขอความยินยอมไว้ มาตรการเยียวยาทางกฎหมาย เป็นต้น

⁶พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562, มาตรา 39 “ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบันทึกรายการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและสำนักงานสามารถตรวจสอบได้ โดยจะบันทึกเป็นหนังสือหรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

- (1) ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการเก็บรวบรวม
- (2) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละประเภท
- (3) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
- (4) ระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล
- (5) สิทธิและวิธีการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับบุคคลที่มีสิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล และเงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลนั้น
- (6) การใช้หรือเปิดเผยตามมาตรา 27 วรรคสาม
- (7) การปฏิเสธคำขอหรือการคัดค้านตามมาตรา 30 วรรคสาม มาตรา 31 วรรคสาม มาตรา 32 วรรคสาม และมาตรา 36 วรรคหนึ่ง
- (8) คำอธิบายเกี่ยวกับมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยตามมาตรา 37 (1)

....”

นอกจากนี้ ยังต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ ต้องทบทวนมาตรการดังกล่าวเมื่อมีความจำเป็นหรือเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม จัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา หรือที่ไม่เกี่ยวข้อง หรือเกินความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ หรือเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ถอนความยินยอม นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยังมีหน้าที่แจ้งเหตุพร้อมกับแนวทางการเยียวยาโดยไม่ชักช้าต่อสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายในเจ็ดสิบสองชั่วโมงนับแต่ทราบเหตุเท่าที่จะสามารถกระทำได้ และในกรณีที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอยู่นอกราชอาณาจักรต้องแต่งตั้งตัวแทนซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรอย่างไม่จำกัดความรับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย

ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นองค์กรธุรกิจที่จำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลหรือระบบอย่างสม่ำเสมอและมีข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากหรือกิจกรรมหลักที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวตามมาตรา 26 กล่าวคือ มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลสหภาพแรงงาน ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ ฯลฯ องค์กรธุรกิจย่อมมีหน้าที่ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประจำองค์กรธุรกิจของตน ทั้งนี้ หากเป็นเครื่องจักรหรือเครื่องธุรกิจเดียวกันอาจจัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลร่วมกันได้โดยอาจมีพนักงานหรือเป็นผู้รับจ้างให้บริการตามสัญญาก็ได้ ในกรณีที่มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต้องสามารถรายงานไปยังผู้บริหารสูงสุดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงได้ และผู้บริหารขององค์กรธุรกิจมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยจัดหาเครื่องมือหรืออุปกรณ์อย่างเพียงพอ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการปฏิบัติหน้าที่และจะเลิกสัญญาจ้างด้วยเหตุที่เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายฯ นี้ไม่ได้

3.2 หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

นอกจากผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะมีหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรการการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศตามมาตรา 29 และการจัดหาเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 41 แล้ว ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลยังมีหน้าที่ตามมาตรา 40 ในการเก็บรวบรวม ใช้

หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงเหตุการณ์ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้น และจัดทำและเก็บรักษา บันทึกการรายการของกิจกรรมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไว้ตามกฎหมายฯ

4. ผลกระทบต่อองค์กรธุรกิจในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

4.1 ข้อจำกัดขององค์กรธุรกิจในกิจกรรม Business-to-Business: B2B

B2B คือ การทำการตลาดระหว่างองค์กรธุรกิจต่อองค์กรธุรกิจ ซึ่งการทำการตลาดประเภทนี้จะมีได้มีการติดต่อหรือเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคโดยตรง ในกรณีนี้จึงเป็นปัญหาเรื่องการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างองค์กรธุรกิจหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างองค์กรธุรกิจ ซึ่งองค์กรธุรกิจที่ประกอบกิจการในการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภค หรือจัดเก็บสถิติพฤติกรรมทางการตลาดของลูกค้าได้รับผลกระทบ โดยจะต้องมีการปรับตัวให้การเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้มาตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายฯ กำหนด ในที่นี้องค์กรธุรกิจประเภท B2B จึงอยู่ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย ในขณะที่องค์กรธุรกิจอื่นที่เข้ามาติดต่อหรือทำนิติกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภคก็ต้องให้ความตระหนักและประเมินความเสี่ยงของการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลนั้นว่าเป็นไปตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ กับทั้งมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะมีฉะนั้นแล้ว องค์กรธุรกิจที่รับโอนข้อมูลส่วนบุคคลมาย่อมมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในฐานะผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 73 ด้วยเหตุนี้ องค์กรธุรกิจที่ทำกิจกรรม B2B จึงมีหน้าที่ในการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกฎหมายฯ ไม่ว่าจะเป็นการได้รับความยินยอมในการเก็บรวบรวมหรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคลจากกลุ่มผู้บริโภคนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผยกับองค์กรธุรกิจอื่น การจัดให้มีการคุ้มครองดูแลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่ไหว้ไรเลย ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นด้วยความระมัดระวัง เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในการประกอบธุรกิจและป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคในฐานะเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ ในระหว่างองค์กรธุรกิจอาจจัดทำสัญญารักษาความลับหรือข้อตกลงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อคุ้มครองและป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลได้

4.2 การขาดความพร้อม ขาดแนวทางปฏิบัติ ตลอดจนการขาดบุคลากรขององค์กรธุรกิจประเภท Small and Medium Enterprises: SME

แม้ว่ากฎหมายฯ จะมีการร่างและมีการริเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 แต่อย่างไรก็ดี สาเหตุของการชะลอการใช้บังคับนั้นมาจากสถานการณ์โรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) เป็นหลัก โดยในช่วงช่วงระยะเวลาดังกล่าวหน่วยงานภาครัฐมิได้มีการเตรียมความพร้อมหรือประชาสัมพันธ์ให้องค์กรธุรกิจได้เตรียมความพร้อมเพื่อปฏิบัติตามให้สอดคล้องกับกฎหมายฯ แต่อย่างใด ลักษณะการเตรียมความพร้อมขององค์กรธุรกิจจึงเป็นไปอย่างเร่งรัดในช่วงระยะเวลาก่อนที่กฎหมายฯ จะมีผลใช้บังคับ ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีแนวทางการปฏิบัติหรือกฎระเบียบที่ชัดเจนให้องค์กรธุรกิจสามารถเรียนรู้และนำมาเป็นแนวทางการประกอบธุรกิจของตนแต่อย่างใด โดยกฎหมายฯ ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบแก่องค์กรธุรกิจทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง อันเป็นบทลงโทษที่มีความรุนแรงและสร้างผลกระทบได้อย่างสูงต่อองค์กรธุรกิจประเภท SME เนื่องจากเป็นธุรกิจขนาดย่อม มีทุนจดทะเบียนหรือจำนวนบุคลากรที่น้อย ทำให้อาจก่อให้เกิดข้อจำกัดและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมแก่ SME ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายฯ กำหนดหน้าที่แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในมาตรฐานเดียวกันในช่วงที่ใช้บังคับระยะเริ่มต้น อาทิ หน้าที่ในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 71 หน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 37 และมาตรา 40 แล้วแต่กรณี เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ย่อมก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการจ้างบุคลากรเพิ่มเติมและความเหลื่อมล้ำในการจัดหาเทคโนโลยีในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายฯ กับทั้งไม่มีแนวทางนโยบายหรือมาตรฐานขั้นต่ำในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล ในการนี้จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาการตีความ รวมไปถึงข้อจำกัดทางรายได้ของ SME ได้ ฉะนั้น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจและหน้าที่หลักในการปฏิบัติตามกฎหมายฯ จึงควรกำหนดแนวทางหรือวิธีการในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลให้เหมาะสมตามประเภทหรือขนาดขององค์กรธุรกิจ กับทั้งกำหนดข้อยกเว้นแก่ SME ในการไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 71 ได้ ทั้งนี้ เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่อาจเกินความสามารถแก่องค์กรธุรกิจประเภทดังกล่าว แล้วให้ SME ใช้แนวทางอื่นในการรายงาน ศึกษา หรือตอบข้อร้องเรียนแก่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแทน

4.3 หลักสันนิษฐานความรับผิดและหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลย่อมมีความรับผิดทางแพ่งทางอาญาและทางปกครองโดยในทางแพ่งนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 มีหลักว่า คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุน

คำคู่ความของตนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น กล่าวคือ ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ เพราะฉะนั้นแล้วโดยทั่วไป ผู้ร้องในข้อเท็จจริงต่าง ๆ จึงมีหน้าที่นำพยานหลักฐานมาเสนอต่อศาลว่า ตนได้รับความเสียหายอย่างไร แต่อย่างไรก็ดี ตามกฎหมายฯ นี้ มิได้ใช้หลักการดังกล่าว แต่ได้ใช้ข้อยกเว้นอันเป็นหลักสันนิษฐานความรับผิดและหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด กล่าวคือ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการปฏิบัติที่ฝ่าฝืนตามกฎหมายฯ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในฐานะผู้ร้องย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายโดยไม่จำเป็นต้องนำเสนอพยานหลักฐานใด ๆ ต่อศาล แต่เป็นหน้าที่ขององค์กรธุรกิจในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง หรือเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายตามมาตรา 77 โดยองค์กรธุรกิจไม่สามารถกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอื่น ๆ นอกจากที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ ฉะนั้น ถึงแม้องค์กรธุรกิจจะได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็ดี หรือแม้จะได้ใช้เทคโนโลยีเพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลแล้วก็ดี ก็ไม่เป็นเหตุใด ๆ ที่ศาลจะนำมาพิจารณา ในการนี้ ทำให้ข้ออ้างที่องค์กรธุรกิจจะไม่ต้องรับผิดตามกฎหมายเป็นไปโดยจำกัดและอาจไม่เป็นธรรมสำหรับกรณีที่องค์กรธุรกิจนั้น ๆ ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย กล่าวคือ ด้วยความไม่ชัดเจนของกฎหมายฯ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาการตีความได้ว่า การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายนี้ หมายถึงกฎหมายอะไร เพราะอาจเกิดกรณีที่ปฏิบัติตามกฎหมายอื่นแล้วก่อให้เกิดความเสียหายตามกฎหมายฯ นี้ได้ หรือถ้ามีการเพิกถอนคำสั่งของเจ้าหน้าที่ในภายหลังเนื่องด้วยเหตุผลที่ว่าสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการนี้ องค์กรธุรกิจยังคงมีความรับผิดตามกฎหมายฯ นี้ หรือไม่ หรือสามารถยกเป็นข้ออ้างเพื่อไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 77 ได้ ในกรณีเช่นนี้ จึงต้องรอให้มีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นแล้ว ให้คณะกรรมการผู้มีอำนาจตามกฎหมายฯ เป็นคนตีความและวินิจฉัยต่อไป ซึ่งส่งผลให้องค์กรธุรกิจมีความเสี่ยงในระหว่างที่ยังไม่มีแนวทางการตีความบทกฎหมายฯ นี้

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในการประกอบธุรกิจปฏิเสธไม่ได้ว่าองค์กรธุรกิจมีความต้องการในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย การตลาด กรณีนี้จึงเป็นเรื่องท้าทายต่อองค์กรธุรกิจที่จะจัดทำแผนการตลาดในรูปแบบที่สอดคล้องกับกฎหมายฯ เมื่อกฎหมายฯ มีผลใช้บังคับ องค์กรธุรกิจย่อมมีหน้าที่ในการจัดตั้งทรัพยากรแก่องค์กรธุรกิจของตนเพื่อรับรองต่อความรับผิดชอบที่ตนพึงมีตามกฎหมายฯ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

องค์กรธุรกิจมีหน้าที่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนเสมอและการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องกระทำตามวัตถุประสงค์ที่ได้ขอความยินยอมไว้ อีกทั้งต้องดำเนินการภายในระยะเวลาที่แจ้งไว้ต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล จะดำเนินการนอกเหนือวัตถุประสงค์หรือระยะเวลาที่แจ้งไว้ไม่ได้ นอกจากนี้ ในการส่งหรือโอนข้อมูลไปยังต่างประเทศหรือการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลของกิจกรรม B2B องค์กรธุรกิจยังมีหน้าที่จัดให้องค์กรผู้รับโอนข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวกระทำการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนตัวตามกฎหมายฯ และตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ประกาศไว้ ซึ่งก็ยังไม่มีการประกาศมาตรฐานดังกล่าวมาแต่อย่างใด ในการนี้ จึงทำให้องค์กรธุรกิจไม่มีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน ประกอบกับมีความเสี่ยงในการดำเนินกิจกรรมของตนด้วย นอกจากนี้ สำหรับองค์กรธุรกิจที่ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่มีปริมาณมาก ยังมีหน้าที่จัดตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อทำหน้าที่ตามกฎหมายฯ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในด้านการตีความทางกฎหมายว่าปริมาณที่มากนั้นหมายถึงปริมาณเท่าใด และเป็นความท้าทายแก่องค์กรธุรกิจ SME ที่ต้องเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความเหลื่อมล้ำในการใช้บังคับกฎหมายฯ แก่องค์กรธุรกิจ สำหรับองค์กรธุรกิจที่อยู่นอกราชอาณาจักรมีหน้าที่แต่งตั้งตัวแทนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบในราชอาณาจักรเพื่อดำเนินการตามกฎหมายฯ โดยกฎหมายฯ มุ่งใช้บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร หากว่าการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นมุ่งกระทำต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในราชอาณาจักรสำหรับปัญหาการไม่ให้ความยินยอมของผู้บริโภคต่อองค์กรธุรกิจนั้น องค์กรธุรกิจสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือจัดสรรกลยุทธ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล อาทิ การขอความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้สำหรับการติดต่อหรือโฆษณา การเปิดทางเลือกให้ผู้บริโภคมีโอกาสดำเนินการให้ความยินยอมในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นด้วยการแยกวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล การจำแนกกระหว่างการโฆษณาส่วนลดและการโฆษณาเพื่อแจ้งเตือนข่าวสารทั่วไป เพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับวัตถุประสงค์โฆษณาส่วนลดและทำให้องค์กรธุรกิจได้ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มลูกค้าของตนไปใช้ในการขายการตลาดต่อไป การจัดโครงการเพื่อส่งเสริมการขายประเภทสมัครสมาชิกเพื่อได้รับส่วนลด แล้วนำข้อมูลจากการสมัครสมาชิกไปทำการขาย การตลาดต่อไป ประกอบกับการแจ้งเตือนมาตรฐานการรักษาความปลอดภัย การให้คำมั่นสัญญาในการรักษาความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่องค์กรธุรกิจในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนตัวของตน และแจ้งสิทธิแก่ลูกค้าในการเพิกถอนความยินยอมเพื่อสร้างบรรยากาศการไม่เอาใจเอาเปรียบจากการส่งเสริม

การตลาดอันไม่เป็นธรรมระหว่างองค์กรธุรกิจและผู้บริโภค อันเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความ รู้สึกอิสระในการให้ความยินยอม สำหรับการตีความหลักสันนิษฐานความรับผิดชอบและหลักความรับผิดชอบ โดยเคร่งครัดนั้น ยังคงเป็นความท้าทายแก่องค์กรธุรกิจว่า การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานที่ชอบแล้ว แต่ภายหลังคำสั่งนั้นถูกเพิกถอนภายหลังจะเป็นข้ออ้างให้ตนไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 77 หรือไม่ ซึ่งในระหว่างที่ยังไม่มีการตีความหรือคำอธิบายที่ชัดเจน องค์กรธุรกิจก็อาจมีความเสี่ยงหรืออาจต้อง ประเมินความเสี่ยงในความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการ ตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายก่อนเก็บรวบรวม ใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลทุกครั้ง แต่ทั้งนี้ องค์กรธุรกิจก็อาจใช้แนวทางแก้ปัญหาโดยการเทียบเคียงแนวปฏิบัติตามมาตรา 25 กล่าวคือ ให้องค์กรธุรกิจ แจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบภายใน 30 วันนับแต่วันทำการเก็บรวบรวม ใช้และเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการกระทำที่สุจริตและความ รับผิดชอบในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภคซึ่งเป็นกุญแจสำคัญใน ธุรกิจของตน

บรรณานุกรม

- บรรเจิด สิงคะเนติ และสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. “หลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายของเยอรมันและฝรั่งเศส.” **วารสารศาลรัฐธรรมนูญ 1, 2** (พฤษภาคม-สิงหาคม 2542): 40-70.
- EUR-Lex. **Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council** [Online]. Available URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:02016R0679-20160504#tocId2>, 2559 (พฤษภาคม, 6).
- Info Curia Case-law. **Judgment of The Court (Fourth Chamber)** [Online]. Available URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=00F139345D4B6F892CC508009AA65E58?text=&docid=160561&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4941070>, 2557 (ธันวาคม, 11).
- TOI-Online. **How long can you keep your personal data under GDPR?** [Online]. Available URL: <https://bit.ly/3ygKiaQ>, 2561 (พฤษภาคม, 25).
- The Wisdom Academy. **Customer Relationship Management (CRM) คืออะไร ทำอย่างไรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด?** [Online]. Available URL: <https://thewisdom.co/content/what-is-crm/>, 2561 (สิงหาคม, 15).
- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.

